

IMPORTANCE OF EDUCATION FOR SAFETY

ZNACZENIE EDUKACJI DLA BEZPIECZEŃSTWA

ABSTRACT

Today's reality is full of hazards of various origins. Find out about it is very easy – just turn on the TV or radio to hear how many dangerous things happening in the country and the world. We always hear about the dangers of road, terrorist attacks, natural hazards in the form of typhoons, floods, earthquakes and fires, risks chemicals, as well as the threats caused by all kinds of persecution and deviations. The threat of aggression can also cause immediate environment, the desire for profit or relatively easy access to various drugs – alcohol, cigarettes, boosters, drugs. Therefore, an important aspect is to raise public awareness on the subject. Safety education begins in pre-school and continues throughout the cycle of schooling. In addition, all services increasingly provide programs and activities in this field. This article aims to demonstrate the importance of „Education for Security” and the implementation of programs outside of school. The authors show a variety of programs conducted by various departments and suggest a uniform and comprehensive training program „Education for Security”.

STRESZCZENIE

Dzisiejsza rzeczywistość jest pełna zagrożeń różnego pochodzenia. Przekonać się o tym jest bardzo łatwo – wystarczy włączyć telewizor czy radio, by usłyszeć, ile niebezpiecznych rzeczy dzieje się w kraju i na świecie. Ciągłe słyszymy o zagroże-

niach drogowych, atakami terrorystycznymi, zagrożeniach naturalnych w postaci tajfunów, powodzi, trzęsień ziemi czy pożarów, zagrożeniach chemicznych, a także spowodowanych różnego rodzaju prześladowaniami i dewiacjami. Zagrożenie może powodować również agresja najbliższego otoczenia, chęć zysku czy stosunkowo łatwy dostęp do różnorodnych używek – alkohol, papierosy, dopalacze, narkotyki. Dla tego ważnym aspektem jest podnoszenie świadomości społeczeństwa w tym temacie. Edukacja w zakresie bezpieczeństwa rozpoczyna się już w nauczaniu przedszkolnym i kontynuowana jest w całym cyklu szkolnym. Dodatkowo wszystkie służby coraz częściej organizują programy i zajęcia z tego zakresu. Niniejszy artykuł ma na celu pokazanie znaczenia „Edukacji dla bezpieczeństwa” oraz realizowanie programów pozaszkolnych. Autorzy pokazują różnorodność programów prowadzonych przez różne służby oraz sugerują stworzenie jednolitego i kompleksowego programu szkolenia z zakresu „Edukacji dla bezpieczeństwa”.

KEYWORDS: *education, educational program, safety, threats, importance*

SŁOWA KLUCZOWE: *edukacja, programy edukacyjne, bezpieczeństwo, zagrożenia, znaczenie*

WPROWADZENIE

Dzisiejsza rzeczywistość jest pełna zagrożeń różnego pochodzenia (Kaczmarczyk, 2014a). Przekonać się o tym jest bardzo łatwo – wystarczy włączyć telewizor czy radio, by usłyszeć, ile niebezpiecznych rzeczy dzieje się w kraju i na świecie. Ciągłe słyszymy o zagrożeniach drogowych (Kaczmarczyk, 2014), atakami terrorystycznymi (Krakowiak, Bajor, Rydz, 2014), zagrożeniach naturalnych w postaci tajfunów, powodzi (Riegert, 2012; Riegert, 2014; Telak, 2015), trzęsień ziemi czy pożarów (Zboina, Brudnicka, Mroczo, 2014; Szczygieł, 2012), zagrożeniach chemicznych (Rakowska, 2012), a także spowodowanych różnego rodzaju prześladowaniami i dewiacjami (Ferszt-Piłat, 2014). Zagrożenie może powodować również agresja najbliższego otoczenia (Kopeć, 2013), chęć zysku czy stosunkowo łatwy dostęp do różnorodnych używek – alkohol, papierosy, dopalacze, narkotyki (Nocuń, Ochocka-Nocuń, 2012).

Ze względu na szeroką gamę zagrożeń, bezpieczeństwo staje się obecnie jedną z najbardziej pożądanymi wartościami dla ludzi (Czupryński, 2014; Pokruszyński, 2013). Wszystkie obiekty użyteczności publicznej, kultu religijnego powinny zapewnić nam poczucie bezpieczeństwa (Szafrąnska, Szafrąński,

2014), które z kolei dają poczucie stabilizacji, porządku i szczęścia. W związku z tym państwa są zobowiązane do tworzenia systemów bezpieczeństwa (Pokruszyński, 2010). Nauka ogólnie pojętego bezpieczeństwa zaczyna się już w przedszkolu, a następnie jest kontynuowana i rozszerzana w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych podczas lekcji wychowawczych czy lekcji „Edukacji dla bezpieczeństwa”. Aspekt nauczania podstaw bezpieczeństwa jest niezmiernie ważny i w głównej mierze powinien koncentrować się na nauczaniu odpowiednich postaw społecznych, rozwinięciu świadomości oraz nauczaniu racjonalnych zachowań w obliczu zagrożenia (Jankowska, Wiśniewska, 2004). Mając powyższe na uwadze, należy zwrócić uwagę na zagadnienie związane z „Edukacją dla bezpieczeństwa”. Koniecznością jest także zapewnienie mechanizmów stałej współpracy policji, administracji rządowej, samorządu terytorialnego, jednostek funkcjonujących na terenie miasta, służb, inspekcji, straży, organizacji społecznych i przede wszystkim ludzi. Celem niniejszego artykułu jest wskazanie, jak ważne jest zdobywanie umiejętności radzenia sobie z napotykanymi zagrożeniami, a także ukazanie potrzeb realizowania pozaszkolnych programów edukacyjnych w zakresie bezpieczeństwa. Poza obowiązkowym nauczaniem przedmiotu „Edukacja dla bezpieczeństwa” istnieje wiele programów edukacyjnych prowadzonych przez policję, straż pożarną czy też służby medyczne.

W artykule wykorzystano najważniejsze pozycje z literatury przedmiotu: publikacje zwarte oraz artykuły bezpośrednio i pośrednio odnoszące się do tematu, a także przeprowadzono wywiad. Ponadto posłużono się aktami prawnymi oraz źródłami internetowymi.

FUNKCJONOWANIE „EDUKACJI DLA BEZPIECZEŃSTWA” W SYSTEMIE SZKOLNYM

„Edukacja dla bezpieczeństwa” w środowisku szkolnym to określony system działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły, organizacji młodzieżowych, stowarzyszeń działających w szkole i jej otoczeniu, którego celem jest nauczanie młodego pokolenia, jak należy postępować w przypadku wystąpienia zdarzeń kryzysowych zagrożenia życia i innych nadzwyczajnych zagrożeń (Pachociński, 2004). Kolejnym celem „Edukacji dla bezpieczeństwa” jest rozwijanie oraz kształtowanie świadomości obronnej młodzieży, aby potra-

fiła przewidywać różne zagrożenia, a także pozwalała aktywnie uczestniczyć w przedsięwzięciach związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa w różnych środowiskach społecznych (Kozub, 2007).

W „Edukacji dla bezpieczeństwa” występują następujące wątki (Rosa, 1999):

- poznawczy (wiedza o świecie i naszym bezpieczeństwie),
- metodologiczny (rozwój badań w dziedzinie bezpieczeństwa i jego związku z życiem społecznym),
- aksjologiczny (wartości i potrzeby człowieka związane z poczuciem bezpieczeństwa),
- prakseologiczny (tworzenie systemu norm i reguł działania oraz umiejętności, które mają sprzyjać realizacji wartości społecznych).

Młodzież dokonuje wyboru odpowiednich wartości spośród wzorów osobowych, stylu życia i norm przekazywanych przez rodzinę, szkołę czy też media, które rozpowszechniają gotowe wzory postaw. „Zadaniem współczesnej szkoły jest przygotowanie człowieka do twórczego uczestnictwa w cywilizacji. Oznacza to więc nie tylko umiejętność korzystania ze zdobyczy technicznych i kulturowych współczesnego świata, ale nade wszystko umiejętność ich rozwijania i doskonalenia (...). Generalnym celem szkoły współczesnej jest wychowanie człowieka, który będzie wyposażony w pewien określony zespół etycznych rygorów, które potocznie można nazwać ukształtowanym sumieniem, oraz zespół przeświadczeń dotyczących własnej osoby, jej tożsamości i gotowości” (Kunikowski, 2005).

W szkole podstawowej „Edukacja dla bezpieczeństwa” jest obowiązkowym obszarem nauczania w ramach innych przedmiotów, a pewne jej elementy są realizowane już w przedszkolu. Obowiązkową edukację w zakresie bezpieczeństwa dla uczniów gimnazjów, zasadniczych szkół zawodowych, liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i techników dla młodzieży, z wyjątkiem szkół dla dorosłych, wprowadziło Ministerstwo Edukacji Narodowej w uzgodnieniu z Ministerstwem Obrony Narodowej, zastępując dotychczasowy przedmiot „Przysposobienie obronne”.

Programy nauczania przedmiotu „Edukacja dla bezpieczeństwa” wynikają z rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 23 grudnia 2008 r.

w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2009 r. nr 4, poz. 17), a także z rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 28 sierpnia 2009 r. w sprawie sposobu realizacji edukacji dla bezpieczeństwa (Dz.U. z 2009 r. nr 139, poz. 1131). Pozostałymi aktami prawnymi regulującymi edukację na rzecz bezpieczeństwa są: rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie przygotowania nauczycieli do prowadzenia zajęć edukacyjnych w zakresie udzielania pierwszej pomocy, ustawa o powszechnym obowiązku obrony RP, rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie powszechnej samoobrony ludności, a także strategia bezpieczeństwa narodowego RP oraz strategia obronności RP.

Przedmiot realizowany jest w wymiarze 30 godzin lekcyjnych. Zarówno w gimnazjach, jak i w szkołach średnich na przedmiot przeznaczona jest 1 godzina lekcyjna na tydzień w całym cyklu kształcenia. Ważnym elementem tego szkolnego przedmiotu są zajęcia praktyczne, które przy liczbie powyżej 30 osób w klasie obowiązkowo prowadzone są w grupach, aby umożliwić przeprowadzenie ćwiczeń praktycznych – szczególnie z zakresu udzielania pierwszej pomocy.

Metody nauczania powinny wykazywać różnorodność, poza wykładami zajęcia powinny zostać wzbogacone o instruktaże, pokazy, ćwiczenia praktyczne czy dyskusje. Szkoła w zakresie nauczania „Edukacji dla bezpieczeństwa” ma za zadanie:

- wspieranie młodzieży w zdobywaniu wiedzy i doskonaleniu umiejętności z zakresu edukacji na rzecz bezpieczeństwa, w tym zapewnienie podstawowych materiałów dydaktycznych,
- przygotowywanie uczniów do racjonalnych zachowań w sytuacji zagrożenia oraz podejmowania samodzielnych działań, a także rozwijania umiejętności organizatorskich w tej dziedzinie,
- wspieranie w doskonaleniu umiejętności, kształtowanie świadomości obronnej uczniów, praw obywatelskich oraz postaw humanitarnych.

Wymagania, które należy spełnić w celu nauczania przedmiotu „Edukacja dla bezpieczeństwa” w szkołach, określa rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wyma-

ganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz.U. nr 50, poz. 400).

W ramach przedmiotu uczniowie powinni opanować wiedzę i zachowania przydatne w każdym wieku i w każdej sytuacji związanej z zagrożeniami oraz zapobieganiem im. Przedmiot ten za każdym razem jest kontynuacją edukacji z zakresu bezpieczeństwa z poprzedniej ścieżki edukacyjnej. Elementy „Edukacji dla bezpieczeństwa” zawarte są już na poziomie przedszkolnym. Rozszerzone i usystematyzowane treści tego przedmiotu w szkołach podstawowych ujęte są w takich przedmiotach, jak: wychowanie fizyczne, biologia, fizyka, chemia, a także na zajęciach z wychowawcami klas (<http://www.edu.videograf.pl>, dostęp: 31.10.2014).

Program nauczania na poziomie szkół gimnazjalnych obejmuje znajomość powszechnej samoobrony i ochrony cywilnej, przygotowanie do działania ratowniczego oraz nabycie umiejętności udzielania pierwszej pomocy.

W treściach szczegółowych znajdują się zagadnienia związane z:

- głównymi zadaniami ochrony ludności i obrony cywilnej,
- ochroną przed skutkami różnorodnych zagrożeń,
- źródłami promieniowania jądrowego i jego skutkami,
- oznakowaniem substancji toksycznych na środkach transportowych i magazynach,
- alarmowaniem i ostrzeganiem ludności o zagrożeniach,
- bezpieczeństwem i pierwszą pomocą.

Jeżeli chodzi o podstawowe cele do zrealizowania w szkole ponadgimnazjalnej w zakresie przedmiotu „Edukacja dla bezpieczeństwa”, to od uczniów wymagana jest znajomość struktury obronności państwa, przygotowanie do sytuacji zagrożeń oraz opanowanie zasad pierwszej pomocy. W szkołach średnich kładziony jest natomiast nacisk na system obronności Rzeczypospolitej Polskiej, powinności obronne władz samorządowych, instytucji i obywateli, Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej, ochronę ludności i obronę cywilną, a także na zagrożenia czasu pokoju, ich źródła, przeciwdziałanie im, ich powstawanie oraz zasady postępowania w przypadku ich wystąpienia i po ich ustąpieniu (<http://www.men.gov.pl>, dostęp: 31.10.2014).

Prowadzenie działań na rzecz „Edukacji dla bezpieczeństwa” oraz realizacja treści programowych związanych z tym przedmiotem przyczyniają się do:

- odnajdywania wspólnych wartości i tworzenia więzów społecznych,
- wykształtowania umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach i podejmowania działań,
- budowania społecznej świadomości i przynależności do państwa,
- przystosowania społeczeństwa jako całości, a także poszczególnych instytucji do praktycznej działalności, za pomocą struktur i mechanizmów prawnych w celu zapobiegania zagrożeniom, zarówno militarnym, jak i w czasie pokoju, i ich usuwania.

Analizując i porównując treści nauczania przysposobienia obronnego, można zauważyć, iż bezpieczeństwo pojmowane jest w nieco inny sposób – wcześniej kojarzono je z działaniami militarnymi, natomiast w przedmiocie „Edukacja dla bezpieczeństwa” położono nacisk na kształtowanie umiejętności radzenia sobie z „codziennymi” zagrożeniami. Treści nauczania ukierunkowane są na kształtowanie bezpiecznych zachowań i postaw. „Edukacja dla bezpieczeństwa” powinna jednak docierać nie tylko do młodzieży, ale także wszystkich grup społecznych, niezależnie od wieku (Gil, Nowacka, Chmiel, 2013).

PROGRAMY POZASZKOLNE

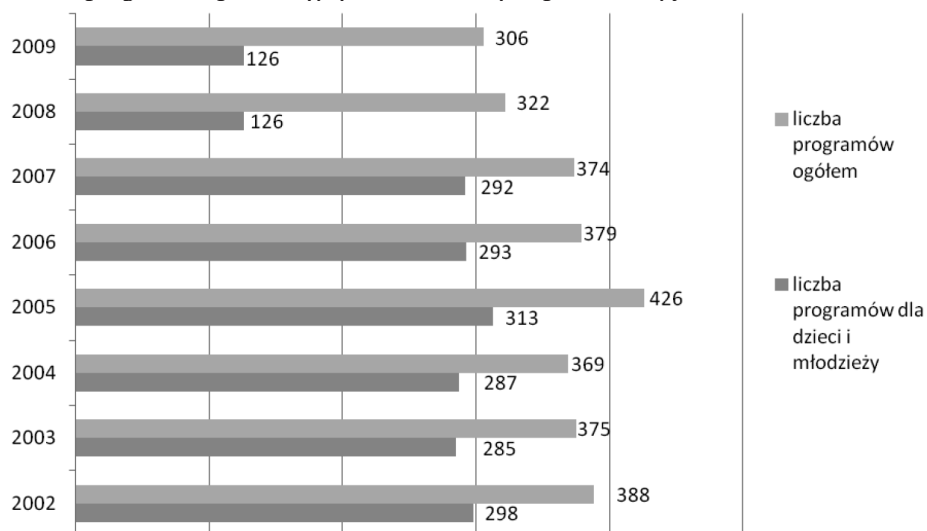
Szeroki zakres tematyczny edukacji o bezpieczeństwie i dla bezpieczeństwa powoduje konieczność współpracy i wsparcia podstawowych instytucji bezpieczeństwa – Policji, Straży Pożarnej, Straży Granicznej i służb medycznych. Instytucje te powinny wspierać jednostki edukacyjne przede wszystkim poprzez organizowanie różnorodnych pokazów z wykorzystaniem sprzętów specjalistycznych, ale również w przygotowaniach pomocy dydaktycznych i informacyjnych.

Dlatego też, oprócz działań edukacyjnych realizowanych w ramach edukacji przedszkolnej oraz szkolnej, poszczególne służby podległe Ministrowi Spraw Wewnętrznych również angażują się w tego typu działania. Działalności z tego zakresu podejmują się: Policja, Państwowa Straż Pożarna, Straż Graniczna.

Zadania Policji w głównej mierze koncentrują się na realizacji tematów z szeroko pojętej prewencji kryminalnej. Tematyka tych działań podzielona jest na następujące pięć kategorii. Jedną z nich stanowi edukacja, która swoją tematyką obejmuje takie zagadnienia, jak: bezpieczeństwo ogólne, bezpieczeństwo w ruchu drogowym, ochrona mienia i walka z patologiami (Janowska, Wiśniewska, 2004). Duża część działań prowadzonych przez Policję jest kierowana do dzieci i młodzieży (rys. 1).

Rys. 1.

Liczba programów prewencyjnych realizowanych przez Policję w latach 2002–2009

Źródło: <http://bip.kgp.policja.gov.pl>, dostęp: 31.10.2014

Działalność edukacyjna prowadzona przez Policję w głównej mierze realizowana jest poprzez komendy miejskie i powiatowe. Spowodowane jest to dobrą znajomością lokalnego środowiska oraz potrzeb i problemów. Cele edukacyjne realizowane są głównie przez dzielnicowych, którzy wśród swoich obowiązków mają (www.policja.pl, dostęp: 31.10.2014.):

- inspirowanie i organizowanie działań i przedsięwzięć o charakterze profilaktycznym i prewencyjnym, poprzez współdziałanie z innymi policjantami,

- inicjowanie spotkań organizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, szkoły lub organizacje mogące przyczynić się do poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz zwalczania patologii, a także uczestniczenie w nich.

Wśród tematów podejmowanych przez Policję znaleźć można: przepisy drogowe, zachowanie się na drodze, problemy związane z uzależnieniem od alkoholu, nikotyny i narkotyków, przemoc, odpowiedzialność karną, patologię, terroryzm. Policja podejmuje również akcje tematyczne „Bezpieczne wakacje” i „Bezpieczne ferie”.

Zadania edukacyjne prowadzone przez Państwową Straż Pożarną prowadzone są we wszystkich województwach i są one głównie realizowane poprzez (Jankowska, Wiśniewska, 2004):

- pogadanki w szkołach i remizach,
- pokazy ratownicze,
- programy i broszury informacyjne,
- turnieje wiedzy o pożarnictwie.

Programy edukacyjne zazwyczaj są powtarzane co roku, tak jak np. „Bezpieczne wakacje”, „Bezpieczne ferie”, „Młodzież zapobiega pożarom”.

Poza cyklicznymi akcjami Państwowa Straż Pożarna prowadzi również w trybie ciągłym pogadanki dotyczące sezonowych niebezpieczeństw, powiadamiania służb ratowniczych, zachowania się podczas pożaru lub innych zagrożeń.

Działania edukacyjne prowadzone przez Straż Graniczną są skorelowane z działaniami Państwowej Straży Pożarnej. Dodatkowo organizowane są spotkania z dziećmi i młodzieżą, podczas których poruszana jest problematyka bezpieczeństwa w strefie nadgranicznej oraz prawidłowego zachowania się w przypadku znalezienia podejrzanych wyglądających przedmiotów, w tym niewybuchów. Istotnym tematem poruszonym podczas spotkań edukacyjnych jest również temat zagrożenia terrorystycznego (Jankowska, Wiśniewska, 2004).

Dodatkowo Policja stworzyła swój własny program „Edukacja dla bezpieczeństwa”. Jest on przeznaczony do realizacji na wszystkich poziomach nauczania szkolnego. Program ten ma na celu zapoznanie uczniów z możliwy-

mi zagrożeniami oraz sposobami radzenia sobie z nimi w sposób bezpieczny. Zajęcia te obejmują tematykę: wychowania komunikacyjnego, przeciwdziałania zagrożeniom i patologiom (przemocy i cyberprzemocy, profilaktyki antynarkotykowej i antyalkoholowej, bezpiecznego zachowania nad wodą i w górach, uświadamiania zagrożenia karą za popełnianie czynów zabronionych), bezpiecznego zachowania w sytuacjach kryzysowych, elementów ratownictwa medycznego oraz pomocy przedlekarskiej.

Program ten opiera się na zaproponowanych scenariuszach do prowadzenia lekcji w poszczególnych klasach na wszystkich poziomach nauczania szkolnego. Scenariusze stworzone dla szkoły podstawowej poruszają następującą tematykę:

1. Zasady poruszania się po drogach.
2. Znaki drogowe.
3. Ewakuacja – pożar.
4. Kąpiel w miejscach niedozwolonych.
5. Bezpieczne ferie zimowe.
6. Bezpieczna zabawa – wychylenie się z okna, otwieranie nieznanym, prąd, gaz.
7. Budowa i wyposażenie roweru.
8. Pies nie zawsze jest przyjacielem.
9. Profilaktyka uzależnień.
10. Pożar i zagrożenie pożarowe.
11. Zachowanie się podczas burzy.
12. Wypadki drogowe.
13. Przemoc i agresja rówieśnicza.
14. Bezpieczeństwo w sieci.
15. Wycieczka w góry.
16. Patologia społeczna – alkoholizm i nikotynizm.
17. Powódź.

Scenariusze dla szkół gimnazjalnych zajmują się rozszerzaniem wiedzy na temat wcześniej poznanych tematów oraz dotyczą następującej tematyki:

1. Bezpieczeństwo na drodze.
2. Ruch drogowy.

3. Znaki drogowe.
4. Zagrożenia drogowe.
5. Budowa i wyposażenie skutera.
6. Bezpieczeństwo w sieci.
7. Profilaktyka uzależnień.
8. Odpowiedzialność karna za czyny karalne.
9. Patologie społeczne – narkomania.
10. Monitoring w szkole.
11. Zachowanie na imprezach masowych.
12. Wypadki drogowe – postępowanie.
13. Alkohol – przyczyny i skutki.
14. Nikotyna.
15. Substancje chemiczne.
16. Gaszenie pożarów.

Następnie kształcenie z zakresu edukacji dla bezpieczeństwa w szkołach ponadgimnazjalnych może obejmować następującą tematykę proponowaną w scenariuszach:

1. Narkotyki.
2. Uzależnienie.
3. Przestępstwa.
4. Wypadki drogowe.
5. Zachowanie na imprezach masowych.
6. Palenie papierosów.
7. Alkoholizm.
8. Handel ludźmi.

Proponowane techniki do wykorzystania podczas realizacji poszczególnych scenariuszy to: gry, zabawy, piosenki, rozwiązywanie rebusów i krzyżówek, „burze mózgów”, pogadanki i wspólne dyskusje. Realizacja poszczególnych scenariuszy opiera się na pracach indywidualnych oraz pracach w podgrupach.

Należy również wspomnieć, że działania edukacyjne są okazjonalnie prowadzone w Centrum Naukowo-Badawczym Ochrony Przeciwpożarowej – Państwowym Instytucie Badawczym (dalej: CNBOP – PIB) w Józefowie.

W 2013 r. gościliśmy u siebie grupę dzieci z pierwszej klasy szkoły podstawowej, która miała możliwość zobaczyć z bliska, jak trudne jest umiejętność gaszenie pożaru. Każde z dzieci mogło również spróbować uruchomić gaśnicę proszkową. Dodatkowo dzieci dowiedziały się o sposobie działania czujek tlenu węgla i o tym, jak ważne jest posiadanie tego typu urządzeń w domach i mieszkaniach prywatnych. Ze względu na wiek uczestników spotkanie to miało na celu w głównej mierze zasygnalizowanie problematyki ochrony przeciwpożarowej oraz bezpieczeństwa.

Ponadto CNBOP – PIB prowadzi również stronę internetową <http://profilaktyka.cnbop.pl>, która „stawia sobie za cel poprawę stanu bezpieczeństwa poprzez **podnoszenie świadomości i wiedzy społecznej dotyczącej określonych zagrożeń i propagowanie podstawowych zasad zachowania w przypadku niebezpieczeństwa**. Gromadzenie i umieszczenie w jednym miejscu niezbędnych informacji na temat różnego rodzaju zagrożeń to niezbędne narzędzie do popularyzowania wiedzy na ten temat” (<http://profilaktyka.cnbop.pl>, dostęp: 31.10.2014).

Dodatkowo w CNBOP – PIB organizowane są konferencje naukowe z zakresu bezpieczeństwa, np. „Bezpieczeństwo na lądzie, morzu i w powietrzu w XXI wieku”, która odbyła się 10 października 2014 r. Konferencja została zorganizowana pod patronatem honorowym Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej gen. brygadiera Wiesława Leśniakiewicza, a także Rektora – Komendanta Akademii Marynarki Wojennej kontradmirała dr inż. Czesława Dyrca (<http://www.cnbop.pl>, dostęp: 31.10.2014).

Oprócz tego CNBOP – PIB zrealizowało, realizuje lub współrealizuje wiele projektów badawczych z zakresu poprawy bezpieczeństwa, w tym m.in. (<http://www.cnbop.p>, dostęp: 31.10.2014):

- „Emergency Management in Social Media Generation”, realizowany w 7. Programie Ramowym UE,
- „System kompleksowego zabezpieczenia logistycznego wielopodmiotowych akcji ratowniczych”, finansowany ze środków Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (NCBiR),
- „Innowacyjne technologie zabezpieczeń przed wybuchem, w tym obiektów szczególnie chronionych”, finansowany ze środków NCBiR,
- „Metodyka oceny ryzyka na potrzeby systemu zarządzania kryzysowego RP”, finansowany ze środków NCBiR,

- „Nowoczesne narzędzia inżynierskie do wspomagania decyzji przeznaczone dla dowódców podczas działań ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej w obiektach budowlanych”, finansowany ze środków NCBiR,
- „Zintegrowany system budowy planów zarządzania kryzysowego w oparciu o nowoczesne technologie informatyczne”, finansowany ze środków NCBiR,
- „Optymalizacja procedur, dyslokacji baz i doskonalenie rozwiązań technicznych sprzętu stosowanego przez polskie służby ratownicze w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom naturalnym ze szczególnym uwzględnieniem powodzi (rękawy przeciwpowodziowe)”, finansowany ze środków NCBiR,
- „Zintegrowany mobilny system wspomagający działania antyterrorystyczne i antykryzysowe”, realizowany w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, lata 2007–2013.

Zajęcia edukacyjne z zakresu „Edukacji dla bezpieczeństwa” prowadzone są również przez Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Otwocku. W trakcie wizyty w Komendzie Komendant st. bryg. mgr inż. Mariusz Zabrocki opowiedział o działaniach na rzecz „Edukacji dla bezpieczeństwa” prowadzonych w jednostce przez niego kierowanej. Zajęcia organizowane są w Komendzie w Otwocku dla grup zorganizowanych, które zgłoszą się na tego typu zajęcia. Spotkania cieszą się dużym zainteresowaniem nie tylko wśród szkół z powiatu otwockiego, ale również przyjeżdżają wycieczki z Warszawy. W głównej mierze są to spotkania dla dzieci i młodzieży szkolnej. Podczas tego typu zajęć uczestnicy biorą udział w krótkich wykładach odpowiednio przystosowanych do możliwości percepcyjnych danej grupy. Następnie odbywa się zwiedzanie budynków straży oraz pokazy, gry i konkursy edukacyjne sygnalizujące problematykę bezpieczeństwa. W ramach tych spotkań uczestnicy mogą z bliska obejrzeć wozy strażackie i przećwiczyć metody reuscytacji na fantomach. Dodatkowo są realizowane pokazy, jak należy obchodzić się z gorącym tłuszczem, który zaczął się palić. Według Komendanta Zabrockiego najważniejsze jest zainteresowanie dzieci i młodzieży tematem straży. W związku z tym „idea jest otwarcie się straży pożarnej na społeczeń-

stwo lokalne”, gdyż ludzie powinni się identyfikować ze służbami z okolicy. Między innymi dlatego w Komendzie również organizowane są corocznie zawody sportowo-pożarnicze dla młodzieży w wieku 12–18 lat.

PODSUMOWANIE

Bezpieczeństwo to ważna potrzeba egzystencjalna, wynikająca z obiektywnych warunków bytowania ludzi i różnych grup społecznych oraz ich wzajemnych relacji, wymagająca troski o jej zaspokojenie (Ciekanowski, 2010), a edukacja dla bezpieczeństwa nie tylko przygotowuje społeczeństwo do obrony militarnej państwa, ale też uświadamia o niebezpieczeństwach wynikających z działalności lokalnej człowieka oraz zagrożeniach naturalnych. Ważne jest zatem, aby wiedzieć, w jaki sposób racjonalnie zachować się w sytuacji, która zagraża bezpieczeństwu. Istotną rzeczą jest ukształtowanie w młodym człowieku poczucia odpowiedzialności za siebie i inne osoby. Treści, które są przekazywane w liceum, mimo że czasami młodzi ludzie nie zdają sobie sprawy z tego, jak duże mają one znaczenie na etapie nauki, często w praktyce zostają zapamiętywane i przydatne w przyszłości. Wszelkie przedsięwzięcia w obszarze edukacji na rzecz bezpieczeństwa podnoszą poziom aktywności młodzieży oraz zainteresowanie tą problematyką. Nie każdy zdaje sobie sprawę, jak istotne są zajęcia nie tylko z punktu widzenia poprawy bezpieczeństwa, ale także dla wykształcenia w młodych ludziach poczucia odpowiedzialności za siebie i innych, jak też możliwości wykorzystania wolnego czasu w pożyteczny sposób. Organizacja takich zajęć zależy jednak wyłącznie od dobrej woli dowódcy, szefa czy przełożonego, więc warto o tym mówić, zachęcać do promowania i podejmowania akcji władze, społeczeństwo oraz wszystkich aktywnych w zakresie utrzymania bezpieczeństwa. Mimo wielu realizowanych prac z tego zakresu zauważyć można, że poszczególne służby realizują samodzielnie te programy. Autorzy artykułu dostrzegają potrzebę stworzenia wspólnego i kompleksowego programu szkolenia uczniów na wszystkich poziomach nauczania w tym zakresie. Taki kompleksowy program powinien koncentrować się na wszystkich typach zagrożeń i najlepiej, by były to zajęcia w głównej mierze praktyczne, a nie tylko opracowania teoretyczne, gdyż takie treści są zapamiętywane lepiej.

Literatura

- Ciekankowski, Z. (2010). *Rodzaje i źródła zagrożeń bezpieczeństwa*, Józefów: Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwopozarowej – Państwowy Instytut Badawczy.
- Czupryński, A. (2014). *Bezpieczeństwo w pojęciu aksjologicznym*. W: J. Zboina (red.), *Bezpieczeństwo na lądzie, morzu i w powietrzu w XXI wieku*, Józefów: Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwopozarowej – Państwowy Instytut Badawczy.
- Ferszt-Piłat, K. (2014). *Dewiacje wśród uczniów a bezpieczeństwo*, „Journal of Modern Science” 1/20, s. 85–104.
- Gil, A., Nowacka, U., Chmiel, M. (2013). *Inżynieria bezpieczeństwa a zagrożenia cywilizacyjne – wyzwania dla bezpieczeństwa*, Częstochowa: Centralna Szkoła Państwowej Straży Pożarnej, s. 360–370.
- Jankowska, A., Wiśniewska, A. (2004). *Edukacja dla bezpieczeństwa. Informacja*, Warszawa: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Departament Spraw Wewnętrznych i Porządku Publicznego.
- Kaczmarczyk, B. (2014). *Bezpieczeństwo w transporcie drogowym*. W: J. Zboina (red.), *Bezpieczeństwo na lądzie, morzu i w powietrzu w XXI wieku*, Józefów: Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwopozarowej – Państwowy Instytut Badawczy.
- Kaczmarczyk, B. (2014a). *Typologia zagrożeń*, „Bezpieczeństwo i Technika Pożarnicza” 3/2014, Józefów: Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwopozarowej – Państwowy Instytut Badawczy, s. 31–38.
- Kopeć, E. (2013). *Przemoc i agresja w rodzinie źródłem patologii wśród uczniów – przebieg i skutki*, „Journal of Modern Science” 2/17, s. 143–159.
- Kozub, M. (2007). *Szkolenie młodzieży na potrzeby bezpieczeństwa państwa*, Warszawa: Konferencja Naukowa.
- Krakowiak, M., Bajor, T., Rydz, D. (2014). *Systemy biometryczne jako metoda zapobiegania zagrożeniom bezpieczeństwa publicznego*. W: A. Gil, U. Nowacka, M. Chmiel (red.), *Inżynieria Bezpieczeństwa a zagrożenia cywilizacyjne. Wyzwania dla bezpieczeństwa*. Częstochowa: Centralna Szkoła Państwowej Straży Pożarnej
- Kunikowski, J. (2005). *Słownik podstawowych terminów wiedzy i edukacji dla bezpieczeństwa*, Siedlce: Wydawnictwo Akademii Podlaskiej, s. 140–141.
- Nocuń, A.W., Ochocka-Nocuń, H. (2012). *Bezpieczna szkoła: efektywna komunikacja w szkole jako czynnik zmiany*, „Journal of Modern Science” 1/12/2012, Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej im. A. de Gasperi w Józefowie, s. 135–147.

- Pachociński, R. (2004). *Współczesne systemy edukacyjne*, Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.
- Pokruszyński, W. (2013). *Filozoficzne aspekty bezpieczeństwa personalnego*, „Journal of Modern Science” 1/16, s. 169–173.
- Pokruszyński, W. (2010). *Teoretyczne aspekty bezpieczeństwa*, Józefów: Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej im. A. De Gasperi w Józefowie.
- Rakowska, J. (red.) (2012). *Usuwanie substancji ropopochodnych z dróg i gruntów*, Józefów: Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwożarowej – Państwowy Instytut Badawczy.
- Riegert, D. (2014). *Doraźne metody ochrony przed powodzią*, „Bezpieczeństwo i Technika Pożarnicza” 3/2014, Józefów: Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwożarowej – Państwowy Instytut Badawczy, s. 139–147.
- Riegert, D. (red.) (2012). *Doraźne metody ochrony stosowane podczas powodzi ze szczególnym uwzględnieniem rękawów przeciwpowodziowych*, Józefów: Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwożarowej – Państwowy Instytut Badawczy.
- Rosa, R. (1999). *Edukacja obronna młodzieży*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, s. 16.
- Szafrańska, E., Szafrański, J. (2014), *Edukacja na rzecz bezpieczeństwa*, „Journal of Modern Science” 2/21, s. 211–233.
- Szczygieł, R. (2012). *Wielkoobszarowe pożary lasów w Polsce*, „Bezpieczeństwo i Technika Pożarnicza” 1/2012, Józefów: Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwożarowej – Państwowy Instytut Badawczy, s. 67–78.
- Telak, J. (2015). *Zastosowanie pojazdu amfibijnego GAMMA w trudnych warunkach terenowych*, „Bezpieczeństwo i Technika Pożarnicza” 1/2015, Józefów: Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwożarowej – Państwowy Instytut Badawczy, s. 119–132.
- Zboina, J., Brudnicka, K., Mroczko, G. (2014). *Bezpieczeństwo pożarowe obiektów budowlanych*. W: J. Zboina (red.), *Bezpieczeństwo na lądzie, morzu i w powietrzu w XXI wieku*, Józefów: Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwożarowej – Państwowy Instytut Badawczy.

Akty prawne

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz.U. nr 50, poz. 400).

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2009 r. nr 4, poz. 17).

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2009 r. w sprawie sposobu realizacji edukacji dla bezpieczeństwa (Dz.U. z 2009 r. nr 139, poz. 1131).

Zarządzenie nr 528 Komendanta Głównego Policji z dnia 6 czerwca 2007 r. w sprawie form i metod wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika rewiru dzielnicowych, www.policja.pl, dostęp: 29.10.2014.

Źródła internetowe

<http://bip.kgp.policja.gov.pl/kgp/programy-prewencyjne/8475,programy-prewencyjne-realizowane-i-wspolrealizowane-przez-policje.html>, dostęp: 29.10.2014.

<http://profilaktyka.cnbop.pl>, dostęp: 31.10.2014.

<http://www.cnbop.pl>, dostęp: 31.10.2014.

http://www.cnbop.pl/dzialy/dwip/konferencja_bezpieczenstwo, dostęp: 31.10.2014.

<http://www.edu.videograf.pl>, dostęp: 31.10.2014.

http://www.men.gov.pl/images/ksztalcenie_kadra/podstawa/men_tom_8.pdf,
dostęp: 31.10.2014.

